

Uwarunkowania wzrostu gospodarczego Federacji Rosyjskiej

Wstęp

Światowa grupa inwestycyjna Goldman Sachs zalicza Federację Rosyjską (FR) do grupy czterech mocarstw tzw. układu BRIC (Brazylia, Rosja, Indie, Chiny), które do 2050 r. według prognoz staną się czołowymi potęgami świata zmieniającymi dotychczasowy układ sił. Największą ekonomiczną oraz coraz częściej polityczną bronią FR są potężne zasoby surowców naturalnych: gazu i ropy naftowej.

Celem pracy jest analiza roli surowców energetycznych jako jednego z głównych źródeł wzrostu gospodarczego Federacji Rosyjskiej. Jako materiał źródłowy wykorzystano różne raporty z oficjalnej strony Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego Federacji Rosyjskiej oraz Centralnego Banku Federacji Rosyjskiej, a także literaturę specjalistyczną przedmiotu.

1. Pojęcie wzrostu gospodarczego

Wzrost gospodarczy należy do najważniejszych pojęć ekonomicznych i jest związany ze sferą realną gospodarki obejmującej materialną bazę produkcji wraz z zasobami naturalnymi, ludnością, wytwarzanymi dobrami produkcyjnymi i konsumpcyjnymi.

Pojęcie to uwzględnia zmiany polegające na polepszeniu koniunktury całej gospodarki, a zmiany te wynikają z modyfikacji zmian występujących w jej elementach składowych. O tempie i proporcjach wzrostu gospodarczego może decydować ogół elementów sprawczych. Procesy wzrostu, wykorzystane w praktyce i kształtujące się w danych warunkach, są nazwane czynnikami wzrostu. Wzrost gospodarczy można również określić jako jeden z rezultatów różnych przyczyn gospodarczych. Klasyfikacja czynników wzrostu zależy od ich różnorodności i rozmaitych własności oraz samego wzrostu gospodarczego. Komplementarność czynników wzrostu sprawia, że zmiany tempa wzrostu gospodarczego są suma-

rycznym efektem równocześnie działających sił, a tylko niektóre są mierzalne. Wśród mierzalnych czynników zaś mogą być stosowane rozmaite miary utrudniające porównywalność (niewspółmierność czynników)¹. Rola poszczególnych składników wzrostu gospodarczego ulegała zmianie w ciągu wieków. W tradycyjnej ekonomii podkreślano znaczenie innych czynników przy pomnażaniu bogactwa narodów niż w ekonomii współczesnej, szczególnie najnowszej.

Z punktu widzenia poszczególnych czynników w kształtowaniu się poziomu wzrostu gospodarczego można wyróżnić²:

– czynniki o charakterze tradycyjnym – są to zasoby naturalne, ziemia, zasoby pracy i kapitału;

– czynniki o charakterze nowoczesnym – istotny jest postęp w organizacji pracy, wiedzy i nauce, technice i technologii; ważne są mechanizmy rynkowe i ich regulacje uruchamiane przez przedsiębiorstwa, przekształcenia struktury społecznej; znacząca jest rola państwa i jego instytucji oraz organizacji ponadnarodowych w powiązaniach międzynarodowych. Zalicza się tutaj również grupę czynników społecznych określającą powiązania wzrostu gospodarczego z rozwojem i dobrobytem społecznym. Należą do nich m.in. rozmaite elementy infrastruktury ekonomicznej i społecznej, powszechnie respektowane normy wewnętrzne i zewnętrzne, zasada ładu politycznego, zakres wolności jednostki i unormowań decyzyjnych państwa, dominujące modele potrzeb, zasady sprawiedliwości i wiele innych elementów infrastruktury społeczno-ekonomicznej. Infrastruktura społeczno-gospodarcza wykracza poza teorię wzrostu gospodarczego i dotyczy sfery rozwoju społeczno-gospodarczego, wpływa na syndrom niestabilnego wzrostu gospodarczego jako celu samego w sobie, na rzecz wzrostu trwałego i zrównoważonego.

Typologia czynników wzrostu gospodarczego może być rozpatrywana w kontekście podejścia klasycznego oraz keynesowskiego. Warto również zapoznać się z lekturą dotyczącą tematyki jakościowych czynników wzrostu i roli kapitału ludzkiego, co umożliwi w pełni zrozumienie poruszanego problemu.

2. Wzrost gospodarczy Federacji Rosyjskiej w latach 2007–2008

Zagadnienie dotyczące wzrostu gospodarczego FR w latach 2007–2008 zostało zrealizowane przy wykorzystaniu udostępnionych danych na oficjalnej internetowej stronie Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego Federacji Rosyjskiej. Tabela 1 przedstawia różnice między 2007 i 2008 rokiem w odniesieniu do podstawowych wskaźników dotyczących rozwoju gospodarki.

¹ M.G. Woźniak, *Wzrost gospodarczy. Podstawy teoretyczne*, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2004, s. 102.

² *Ibidem*, s. 103.

Tabela 1. Podstawowe wskaźniki rozwoju gospodarki Federacji Rosyjskiej (w % do odpowiedniego okresu poprzedniego roku)

Wskaźniki	2007		2008	
	X	I-X	X	I-X
PKB ¹⁾	109,3	107,8	105,9	107,5
Wskaźnik cen detalicznych	101,6	109,3	100,9	111,6
Wskaźnik produkcji przemysłowej ²⁾	106,0	106,5	100,6	104,9
Produkcja przemysłowa	109,0	110,0	100,3	107,0
Wskaźnik produkcji artykułów rolnych	102,8	103,3	118,4	108,8
Handel detaliczny	115,9	115,8	112,3	114,7
Inwestycje kapitałowe	119,6	121,1	106,9	112,3
Budownictwo	114,1	117,5	105,9	115,6
Udostępnienie budynków mieszkalnych	119,8	129,6	114,9	105,3
Realne dochody ludności	111,0	110,5	106,9	107,6
Realne płace ludności	114,9	116,0	111,8 ³⁾	112,6 ³⁾
Eksport towarów, mld \$	34,8	279,7	35,5 ¹⁾	410,0 ¹⁾
Import towarów, mld \$	22,2	176,1	27,6 ¹⁾	246,1 ¹⁾
Średnia cena za ropę naftową Urals, \$ za baryłkę	79,6	65,6	70,5	103,9

¹⁾ Wg ocen Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego Rosji.

²⁾ Uogólniony wskaźnik produkcji wg rodzaju działalności „Produkcja przemysłowa”, „Wydobycie zasobów mineralnych”.

³⁾ Dane wstępne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego Federacji Rosyjskiej <http://www.economy.gov.ru/wps/wcm/myconnect/economylib/mert/welcome/economy/macroeconomy/administmanagementdirect/doc1227534951867>.

W październiku 2008 r. wzrósł negatywny wpływ panującego obecnie światowo kryzysu finansowego na wzrost gospodarczy Federacji Rosyjskiej.

Dane o wzroście produkcji w głównych sektorach gospodarki świadczą o tym, iż nastąpiła reakcja na ograniczony dostęp do kredytów, spadek popytu oraz dokonywanych inwestycji. Wskaźnik produkcji przemysłowej w październiku 2007 r. osiągnął wartość 6%, natomiast w październiku następnego roku obniżył się do 0,6%. Podstawowym źródłem spowolnienia tempa wzrostu stał się upadek produkcji sprzętu elektrotechnicznego, elektronicznego i optycznego, produkcji materiałów budowlanych oraz produkcji w przemyśle hutniczym i chemicznym.

Przedsiębiorstwa specjalizujące się w produkcji przemysłowej w ciągu dziewięciu miesięcy przyczyniły się do wzrostu, jednak w październiku nastąpiło zwolnienie tempa. W tym okresie odnotowano również proces stagnacji wśród przedsiębiorstw specjalizujących się w wydobywaniu złóż, budownictwie oraz inwestycjach.

Interesujące jest zjawisko rosnącej roli rolnictwa, mimo wysokiego wskaźnika tempa wzrostu w handlu. Analizując okres styczeń–październik 2008 r., produkcja rolnicza w styczniu wyniosła 8,8%, a w październiku 18,4%. Zaobserwowany wzrost nastąpił dzięki zwiększeniu produkcji związanej z hodowlą zwierząt oraz urodzajnym plonom.

Wzrost PKB w październiku zmniejszył się do 5,9 %, a w okresie styczeń–październik wyniósł 7,5%. Z prognozy na 2008 r. wynika, że wskaźnik PKB będzie na poziomie 6,8–7%.

Od stycznia do października 2008 r. realne dochody ludności osiągnęły 7,6%. Odnotowany spadek tempa wzrostu realnych dochodów ludności w porównaniu z rokiem ubiegłym (10,5%) jest efektem wysokiego poziomu inflacji. Tempo wzrostu realnej płacy kształtuje się na wysokim poziomie. Ich wartość przez pierwsze miesiące 2008 r. wyniosła 12,6%.

Eksport towarów analizowany przez Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego FR od stycznia do października 2008 r. wyniósł 410 mld \$ i powiększył się w porównaniu z odpowiednim okresem poprzedniego roku o 1,5 razy (w styczniu–październiku 2007 r. wynosił 12,5%). W sierpniu zaznacza się spadek wielkości eksportu (lipiec – 47,8 mld \$, sierpień – 45,6 mld \$, wrzesień – 43,8 mld \$, październik – 35,5 mld \$) głównie z powodu spadku światowych cen na nośniki energii i surowce energetyczne. Eksport skierowany jest na rynki krajów tzw. dalekiej zagranicy. Ich udział w całkowitym eksporcie Rosji w styczniu–październiku 2008 r. wzrósł z 84,7 do 84,9%.

Import towarów szacowany przez Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego FR (po analizie bilansu płatniczego) w styczniu–październiku 2008 r. wyniósł 246,0 mld \$ i wzrósł, w porównaniu z odpowiednim okresem poprzedniego roku, do 39,7% (w styczniu–październiku 2007 r. – 37%). Zwolnienie tempa wzrostu importu można zauważyć w sierpniu (średnia miesięczna wartość tempa wzrostu – 0,5%, w I kwartale – 4,3%, 2,0% – w II kwartale). Importerzy z krajów tzw. dalekiej zagranicy zwiększyli swój udział z 85,3 do 85,8 % w całkowitej wartości importu FR.

Wykorzystując dane zamieszczone przez Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego FR, istotne wydają się informacje dotycząca m.in. inflacji i salda bilansu handlowego.

Saldo bilansu handlowego od stycznia do września 2008 r. osiągnęło 156,0 mld \$, a więc zwiększyło się, w porównaniu z odpowiednim okresem ubiegłego roku, 1,7 razy. Wzrost ten jest efektem zwiększenia przychodów uzyskanych z handlu

zagranicznego, w szczególności handlu surowcami energetycznymi. W handlu maszynami i wyposażeniem specjalistycznym wartość salda jest ujemna i wykazuje tendencję pogłębiającą.

Popyt konsumpcyjny znajduje się na wysokim poziomie i podobnie jak poprzednio osiąga duże wartości. Przyrost obrotu z handlu detalicznego od stycznia do października 2008 r. wyniósł 14,7%. Jednak wzrost inflacji na rynku konsumpcyjnym oraz zahamowanie wzrostu realnych dochodów ludności powodują, iż dynamika sprzedaży od marca wykazuje tendencję spadkową. Wartość usług płatniczych w okresie pierwszych dziewięciu miesięcy 2008 r. wzrosła do 5,8% w stosunku do poprzedniego okresu (stycznia–października 2007 r.).

W okresie styczeń–październik 2008 r. odnotowana wartość stopy inflacji na rynku konsumpcyjnym to 11,6% (rok ubiegły – 9,3%). Nastąpiło zatem wzmocnienie inflacji konsumpcyjnej, szczególnie w sierpniu i wrześniu, natomiast w październiku wystąpiła umiarkowana dynamika cen – wartość przyrostu to 0,9%. W listopadzie według prognoz Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego FR zostanie zachowana tendencja zwolnienia tempa inflacji.

W październiku, przy obniżeniu cen koniunkturalnych na podstawowe towary rosyjskiego eksportu i w umowach dotyczących kapitału o wartości 50 mld \$, międzynarodowe rezerwy zmalały do 72,2 mld \$. W dniu 1 listopada 2008 r. wartość międzynarodowych rezerw osiągnęła 484,59 mld \$, natomiast już 14 listopada zmniejszyła się do 453,5 mld \$.

Z analiz gospodarczych Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego FR wynika, że we wrześniu wystąpiło osłabienie rubla w stosunku do dolara o 2,2%. Centralny Bank FR deklaruje wzmocnienie kursu rubla o 5,7% w okresie dziesięciu miesięcy 2008 r.

Tabela 2 przedstawia dynamikę PKB oraz innych czynników wpływających na wzrost gospodarczy.

Obniżenie tempa wzrostu inwestycji od maja 2008 r., stało się początkiem ograniczenia ogólnego wzrostu popytu na towary i usługi. Zakres inwestycji, stanowiących główny czynnik wzrostu w krótkoterminowej perspektywie, w pierwszym kwartale 2008 r. zwiększył się do 19,1%, w drugim kwartale odnotowano redukcję do 13%, w trzecim zaś do 9,8%. W październiku dynamika inwestycji obniżyła się do 6,9%. Takie obniżenie tempa wzrostu inwestycji było związane z korporacjami państwowymi i produkcjami wydobywczymi, gdzie – zgodnie z danymi sprawozdawczymi – w pierwszym półroczu 2008 r. tempo wzrostu inwestycji gwałtownie spadło do 6,2% (w odniesieniu do pierwszego półrocza 2007 r.), podczas gdy w 2007 r. jego wartość wyniosła 19,1%.

Po stosunkowo dynamicznym okresie następuje obniżenie inwestycji w listopadzie–grudniu 2008 r. Jest to związane z pogorszeniem warunków przyznawania kredytów na rynku zagranicznym, a także ze spadkiem wzrostu dochodów przedsiębiorstw i liczby ludności.

Tabela 2. Dynamika PKB Federacji Rosyjskiej w latach 2007–2008 (w % do odpowiedniego okresu poprzedniego roku)

Wskaźniki	2007					2008				
	I	II	III	IV	I–IV	I	II	III	IV	I–IV
PKB	107,4	108,1	107,3	109,5	108,1	108,5	107,5	107,1	104,5	106,8
Popyt wewnętrzny	116,7	115,5	114,1	109,3	113,6	110,5	111,5	111,1	108,1	110,3
Zapotrzebowanie gospodarstw domowych	112,4	112,7	112,8	113,1	112,8	114,1	112,2	112,4	109,5	111,9
Wartość brutto	124,9	125,9	118,1	123,6	122,6	110,4	117,8	114,0	108,9	112,8
Wartość brutto kapitału trwałego	122,0	123,7	118,0	120,6	120,8	119,4	112,9	109,9	102,7	109,5
Całkowity eksport towarów i usług	76,1	70,8	59,0	79,6	71,9	92,7	67,4	48,8	62,6	70,2
Eksport (mld RUR)	103,8	105,3	104,4	111,3	106,4	114,4	105,4	105,9	105,3	107,6
towary	101,9	103,8	102,3	109,5	104,6	112,5	101,8	102,0	101,8	104,4
usługi	127,3	120,3	121,5	128,8	124,4	136,6	137,2	135,0	138,0	136,7
Import (mld RUR)	128,4	128,9	126,4	126,1	127,3	127,3	122,6	122,9	119,0	122,5
towary	127,7	128,5	125,3	123,5	126,0	125,1	120,0	120,0	115,0	119,6
usługi	131,2	130,3	129,6	136,3	132,0	136,4	132,0	132,0	135,0	133,7

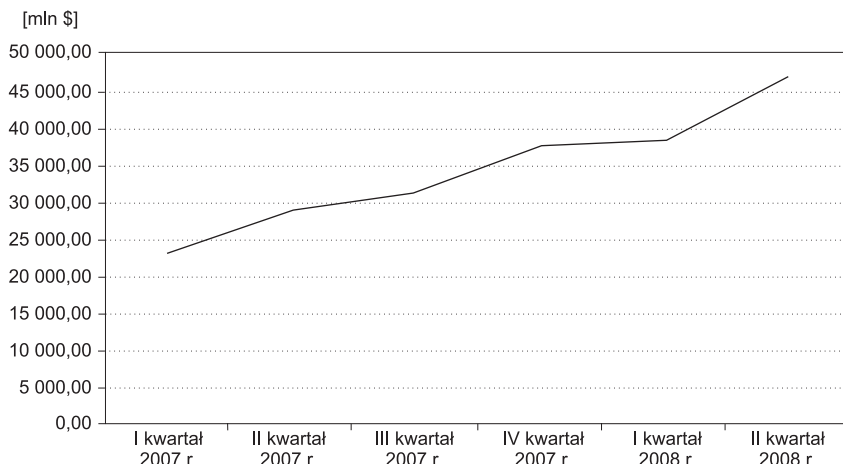
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego Federacji Rosyjskiej <http://www.economy.gov.ru/wps/wcm/myconnect/economylib/mert/welcome/economy/macroeconomy/administmanagementdirect/doc1227534951867>

Obniżenie światowych cen na surowce naturalne i zwolnienie tempa wzrostu światowego popytu powoduje spadek wzrostu tzw. fizycznych dostaw eksportu towarów. Jednak wysoka dynamika wzrostu eksportu w pierwszym kwartale 2008 r. pozwala ocenić dość wysoko wzrost eksportu według zgromadzonych dotychczasowych danych tego roku. Według tych danych przez 9 miesięcy 2008 r. eksport towarów i usług wzrósł do 8,5% (w tym samym okresie poprzedniego roku kształtował się na poziomie 4,5%).

Uwzględniając roczne sprawozdania, prognoza dotycząca PKB kapitału podstawowego będzie wynosić 9,5% w porównaniu z 20,8% w 2007 r., natomiast całościowa wartość – 12,8% (22,6 % w 2007 r.).

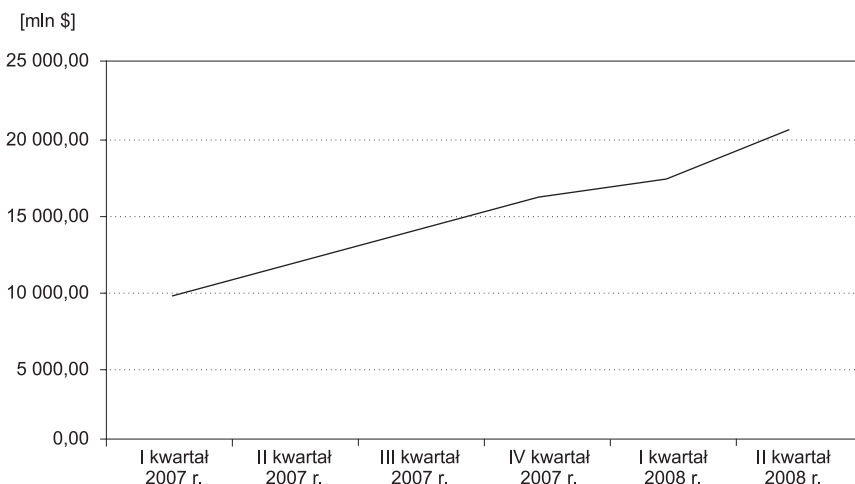
Zgodnie z wynikami z 2008 r. wzrost wartości importu towarów i usług (22,5%) obniżył się w porównaniu z 2007 r. (27,3%). Jednak dynamika przyrostu importu prawie 3-krotnie przekroczyła wzrost gospodarczy.

Rysunki 1 i 2 przedstawiają dane dotyczące eksportu surowców energetycznych.

Rys. 1. Wartość eksportu ropy naftowej FR w poszczególnych kwartałach

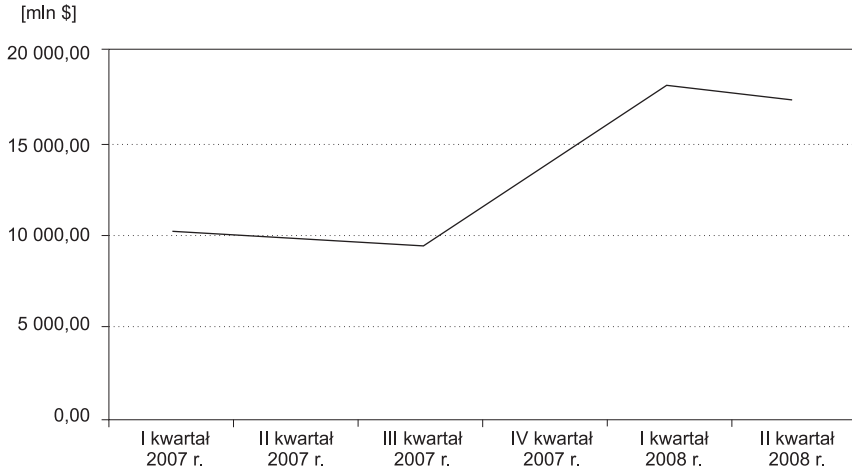
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z oficjalnej strony Centralnego Banku FR http://cbr.ru/statistics/credit_statistics/print.asp?file=crude_oil.htm

Rys. 2. Wartość eksportu wyrobów z ropy naftowej FR w poszczególnych kwartałach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z oficjalnej strony Centralnego Banku FR http://cbr.ru/statistics/credit_statistics/print.asp?file=gas.htm

Badany przedział czasowy obejmuje kwartały 2007 i 2008 r. Powolny wzrost widać w I–III kwartale 2007 r., natomiast bardziej dynamiczny następuje już od III 2007 r. do II 2008 r. O 15 241,10 mln \$ wzrosła wartość eksportu między I kwartałem 2007 i I kwartałem 2008 r., a o 18 113,80 mln \$ między III kwartałem 2007 r. a II kwartałem 2008 r.

Rys. 3. Wartość eksportu gazu ziemnego FR w poszczególnych kwartałach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z oficjalnej strony Centralnego Banku FR http://cbr.ru/statistics/credit_statistics/print.asp?file=gas.htm

W październiku 2008 r. średnia światowa cena za ropę naftową marki Urals wynosiła 70,5 \$ za baryłkę i zmniejszyła się w porównaniu z wrześniem 2008 r. o 27,3%, a w porównaniu z październikiem 2007 r. o 11,5%. Spadek ten był kontynuowany w listopadzie 2008 r., w wyniku czego średnia cena za ropę naftową wynosiła 50,65 \$ za baryłkę. Przez pierwsze 10 miesięcy 2008 r. (w porównaniu z analogicznym okresem 2007 r.) średnie światowe ceny na ropę naftową marki Urals wzrosły o 1,6 razy³.

Wartość eksportu wyrobów z ropy naftowej w badanym okresie I kwartał 2007 r. – II kwartał 2008 r. charakteryzuje się dyskretnym wzrostem. O 7669,20 mln \$ wzrosła wartość eksportu w okresie I kwartał 2007–I kwartał 2008 r.

W październiku 2008 r. na światowym rynku finansowym nastąpił istotny spadek cen ropy naftowej. Jest to związane z pogorszeniem się sytuacji w gospodarce światowej. Obniżenie tempa rozwoju gospodarczego w krajach OECD w warunkach finansowego kryzysu doprowadziło do spadku popytu na nośniki energii w tej grupie krajów, brakowało rekompensaty umiarkowanego wzrostu zużycia ropy naftowej i produktów naftowych w krajach wschodniej, południowo-wschodniej i południowej Azji oraz Bliskiego Wschodu. Mając na celu zapobiegnięcie dalszemu obniżeniu się cen ropy naftowej, kraje członkowskie OPEC

³ Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego Federacji Rosyjskiej <http://www.economy.gov.ru/wps/wcm/myconnect/economylib/mert/welcome/economy/macroeconomy/administmanagementdirect/doc1227534951867>.

podjęły decyzję o ograniczeniu od 1 listopada 2008 r. wydobycia ropy naftowej do 1,5 mln baryłek na dobę. Nie przyniosło to oczekiwanych rezultatów. Przedstawiciele OPEC informują, iż istnieje możliwość dodatkowego zwiększenia limitu przy braku perspektyw polepszenia się obecnej sytuacji.

Minimalny spadek wartości eksportu gazu ziemnego przez FR można zauważyć w okresie od połowy I kwartału do połowy III kwartału 2007 r. Potem widoczna jest tendencja wzrostowa do połowy I kwartału 2008 r., od tego też okresu następuje gwałtowny spadek wartości eksportu gazu ziemnego.

Surowcowy charakter eksportu FR powoduje silne uzależnienie od światowej koniunktury na rynku surowców. Największy powierzchniowo kraj świata powrócił do bardzo ważnej roli w gospodarce globalnej po kryzysie rosyjskim z 1998 r., kiedy to cena ropy naftowej była bardzo niska (jak na dzisiejsze czasy) – ok. 11–12 USD za baryłkę. Dynamiczna hossa na rynku ropy i gazu trwająca do dziś zbiegła się w czasie z objęciem stanowiska prezydenta przez Władimira Putina. Żelazna ręka rosyjskiej „demokracji” skutecznie tłumi wszelką opozycję i roszczenia, natomiast namaszczenie przez Putina swojego następcy – Miedwiediewa zapewnia ciągłość obranego kursu⁴. Dane z lat 2007–2008 wskazują, iż wartość eksportu ropy nadal rośnie.

Panujący obecnie kryzys gospodarczy dotyczy w Federacji Rosyjskiej szczególnie tych gałęzi, w których eksportowane są surowce energetyczne.

3. Zakończenie

Głównym celem pracy było przedstawienie uwarunkowań wzrostu gospodarczego Federacji Rosyjskiej. Negatywny wpływ kryzysu gospodarczego dotknął również ten kraj. Zmiany są najbardziej zauważalne w sektorach gospodarki specjalizujących się w produkcji przemysłowej oraz wydobywczej. Federacja Rosyjska jest jednym z najbogatszych krajów w złoża surowców mineralnych, eksportowanych na wiele rynków, co zapewnia jej pozycję w świecie. Wykorzystując sprzyjającą koniunkturę na świecie na owe dobra, kraj po transformacji po 1991 r. ustabilizował się, odnotował wzrost gospodarczy. Rosja jest największym producentem ropy spoza kartelu OPEC. Zwielokrotnione przez kilka lat wpływy z tytułu eksportu surowców energetycznych pozwoliły wygenerować duże nadwyżki handlowe. Jednak panujący obecnie światowy kryzys gospodarczy może zachwiać ten wzrost, gdyż zagrożeniem dla tempa rozwoju rosyjskiej gospodarki jest możliwa przecena strategicznych surowców na światowych giełdach towarowych.

⁴ Portal finansowy <http://www.money.pl/gielda/raporty/artukul/brazylia;rosja;indie;chiny;-;tam;warto;inwestowac,117,1,311413.html>.

Bibliografia

Małachowski W., *Współczesne stosunki międzynarodowe*, red. M. Wieteska-Rostek, Wyd. Akademii Finansów w Warszawie, Warszawa 2008.

Oniszczuk W., *Czynniki zewnętrzne transformacji gospodarki Rosji*, Wyd. Naukowe Semper, Warszawa 2002.

Woźniak M.G., *Wzrost gospodarczy. Podstawy teoretyczne*, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2004.

Centralny Bank Federacji Rosyjskiej <http://www.cbr.ru/>

Federalna Służba Statystyki Federacji Rosyjskiej <http://www.gks.ru/>

Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego Federacji Rosyjskiej <http://www.economy.gov.ru/>

Portal finansowy <http://www.money.pl/>

Conditionalities of the economic growth in the Russian Federation

Summary

The subject of the paper touches upon the factors determining conditionalities of the economic growth in the Russian Federation. Huge amounts of natural resources: natural gas and petroleum, have become a new, economic and (more frequently) political weapon of the Russian Federation. The aim of the paper is to analyse the role of fuels as one of the major sources of economic growth in the Russian Federation.

The first part of the paper presents theoretical issues concerning what the economic growth is and factors, which have impact on this growth. The second part describes the Russian Federation's economic growth in the years 2007–2008, based on the data available on the official web page of the Ministry for Economic Development of the Russian Federation.

The Russian Federation is one of the countries with enormous quantity of mineral resources. They are exported to various outlets which guarantee Russia its position in the world. The Russian Federation is the leading exporter of petroleum among the countries outside the OPEC cartel. For the past few years the income from energy resources export has been multiplied, leading to the trade surplus. However, the current economic crisis may discourage the economic growth, since the threat to the development of Russia's economy constitutes price reduction of strategic resources on global commodity market.